

Apare de trei ori in septimana: mercuri-a
vineri-a si duminica; in septimanele cu
serbatori inse numai de doue ori.

Pretiuul pentru monarchia:
pe unu anu . . . 10 fl. — cr. v. a;
„ diumetate de anu 5 „ — „ „ „
„ unu patrariu . . . 2 „ 50 „ „ „
Pentru Romania si strainetate:
pe anu . . . . . 30 franci;
„ diumetate de anu . . . 15 „

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la si prin doii
corespondenti ai nostri, la tote postele, si
de a dreptulu la Redactiune, Stationsgasse
Nr. 1. unde sunt a se adresa tote cate
privescu foio. Cele nefrancate nu se pri-
mescu, cele anonime nu se publica.

Pentru anuncie si alte comunicatiuni de
caracteru privat, se raspunde cate 6 cr. de
linia; repetirile se facu cu pretiu scadutu.
Tasea erariale de 30 cr. v. a. pentru
odata, se anticipa.

Budapeta, in 15 martiu n.

Atinseramu in nrulu trecut, cumca
pona si infricosiatulu nostru domnu stepani-
toriu *Colomanu Tizza* par' ca s'a mai muiatu!
Timpuri grele dieu acestea, si dupa cele ce ni
se scriu din Viena de la mana confidentiale,
dar bine informata, si dupa cele ce cetimu
chiar prin unele foi inspirate, mai vertosu
prin unele din Berlinu, apoi abia mai suferi
indoiela, ca mergemu rapede spre crise, seu
deca nu erise, apoi spre schimbari mari!

Terenulu este preparatu pe deplinu;
l'au preparatu orbi'a si nebun'a magiara de
8, 9 seu 15 ani incoci de minune!

„Am traitu si vediutu multe timpuri
grele, grele pentru patria si grele pentru situa-
tiunea particulariloru. Dar inca n'am traitu
unu timpu, ca celu de facia, in care se nu fiu in
stare, a caruta cu franchetia, cu curagiu si cu
anima liniscita in ochii venitoriului, petrunsu
de convictiunea ca sciu, precepu si sentu, care
mi-este detorinti'a cetatienesca in fie-care casu
specialu, pre care eu s'o implinescu, lasandu
resultatulu in voi'a prevedintiei.“

Astfelu s'a spimatu „*Marele Deak*“
despre situatiune, intr'o epistola a sa din 9
ian. 1861. Si cine a traitu si vedeutu
a observatu enormile schimbari, urmate totu
in mai reu: acel'a si-pote intipui, ca cu catu
situatiunea de astadi trebuie se fie mai grea si
mai desperata!

Deak afirm'a in aceeași epistola a sa, ca
dupa convictiunea sa, *Ungaria nice* candu
alia data nu s'a aflatu intr'o stare mai pre-
caria de catu atuncia!

Ei bine: deca atunci, adeca la incepu-
tulu anului 1861, dupa diplom'a din Octom-
vre, candu tota lumea resufla mai liberu si
avea base de bune sperantie, candu intregu
bugetulu Monarchiei abia trecea ceva peste
300 de millione si darile si detoriele publice
si private nu erau nici pre diumetate atatu de
mari ca astadi, candu tota lumea tienea pre
gintea magiara de *liberale, eroica, franca*
si *patrioteca* pan' la estremu, — ei bine, deca
atunci starea Ungariei a fost cea mai *precaria*:
apoi astadi ce alt'a pote ea se fie decatu
cea mai *desperata*! Si se bagati bine de
sema, ca portarea domniloru magiari de la
potere deja incepe a lua manier'a despera-
tiunei! S'au muiatu, adeca incepu a lan-
cedi! . . . . .

In faci'a crancenului venitoriu!

Parlamentulu Angliei, seu adeca pon'
acuma numai Cas'a comuniloru, a votatu
Reginei Mariei-Britanie, cãtra celelalte
title ce porta, inca titlulu de Impera-
tesa a Indiei, si anume pe temeulu ca
Marea-Britania stepanesce parte de a
dreptulu, parte indirectminte, adeca ca
staturi vasali, unu teritoriu peste 100,000
de mile patrute, cu o poporatiune de
aprobe 250 millione suflete.

Din acestu incidente politiciii si foile
loru deducu feliu de feliu de consecintie;
tindu adeca a splica lucrulu dupa planuri
seu tendintie grandiose pentru venitoriu.

Ca s'o spunemu pei cuvinte, spli-
catiunea cea mai plauzibila e, ca — fiindu
ca Turcia merge spre primare atatu in
Europa, catu si in Asia, fiindu ca Russulu
despre nordu cu pașii giganteci inainta
spre centrulu Asiei, seu cucerindu po-
pora si supunendu-si; fiindu ca ele-
mentulu germanu del'angerile sale din
1870 s'a redicatu la de dominante
in Europa si ca decia dezvoltarea si
estensiunea sa ne-apașare se vina in
conflictu cu Slavistulu, mai nume-
rosu de catu acel'a si dezvoltarea sa
mei sistematecu, dar cultur'a sa romasu
inca departe in deretulu celui Germanu:
asia nu este indoiela ca e apropia tem-
pulu, candu pentru primu in Europa si
in Asia, anume pentru stepanirea Orient-
telui — atatu de tare odatu de la natura
si prin a carui stepanire, sortea popora-
loru lumei vechi devine in man'a stepani-
toriloru, — trebuie se incepa resbelulu
decisivu intre elementulu germanu si celu
slavistulu, care trebuie se partecipe intr' un'a seu alt'a
parte Marea-Britania, Francia si
Italia, a caroru problema va fi d'a im-
pedeca ca arborii nici a neamtiului si nici
ai Russului se nu cresca pona in ceriu.
Din asta prevedere Domnitorii Angliei
sentu necesitatea de a-i strapune punctulu
de gravitare a poterii bru in Asia si anu-
me in India Orientale, de acolo indrep-
tandu-si mersulu seu rasurele de siacu
spre Russia, petrunsa deja pona'n centrulu
Asiei; astfelu la acelupuntu de locu de
acum „Imperates'Indiei“ punen-
du-se facia'n facia cu „Imperatulu
tuturoru Muscatoru!“

(Nota bene: Ferbrea si rescola in
Turcia, miscarea slavilru de la sudulu
Europei spre a se consolidã, se considera
de alu duoilea puntu, seu de opintirile
pentru formarea unui u duoilea puntu,
in Europa, totu spre spulu organizarii
si resp. introducerii lupi celei mari!)

Destulu ca in vremea acestoru apa-
ritiuni, lumea politica intraba: ei bine,
dar ore in acea luptace se prevede si
resp. prepara, Austro-Ungaria ce
rola, ce parte pote se be?

Si eta, acesta me cestiune este,
pre carea barbatii de stu ai nostri, consi-
liarii MSale Imperatelui Francis cu
Iosifu, ar trebui diunoptea s'o urma-
resca ca pre unu firu a Ariadnei, carele
se ne scota din labintulu in care ne
aruncara fatalile implamente dela
1866 si 1870; pentru dela dezvoltarea
acesteia aterna sortea stua Monarchiei,
catu si a Dinastiei si aporaloru austro-
unguresci. Dar dorei par' ca totmai

de acest'a nici nu visedia, nici o umbra
de ideia n'au domni ce astadi porta carm'a
la noi! Ei toti pe intrecute sunt orbiti de
furi'a egoismului si particularismului loru
eschisivu, carui sacrifica tote! Si asiã nu
ne miramu, ba aflamu pre nemerita jude-
cat'a, resp. responsulu ce rostesece la asta
intrebare o foia locale nemtiesca, „P.
Journ.“ de luni-a trecuta, candu scrie:

„Er Austro-Ungaria?“

„Asia credemu, ca pona atunci, pon' la
erumperea conflictului, intieleptiunea barbati-
loru nostri de statu va fi adusu deja acolo
lucururile, ca noi se nu mai avemu rola in po-
litic'a cea mare, — de cumva pona atunci acea
intieleptiune a loru, in generale, nu ne va fi
ruinatulu de totu!“

Eta deci aci inca o voce si o per-
spectiva trista pentru venitoriu; o noua
doveda, ca nu capritulu seu egoismulu
nostru a fost, care de 10, ma chiar de 15
ani, ni-a dictatu tienut'a nostra facia de
Austria si mai vertosu facia de infricosia-
tele retaciri, nebunii, sinucideri ale dom-
nitoriloru, — dar, mai curata
prevedere patrioteca nationale. Dar in
desiertu! —

Budapeta, in 15 martiu 1876.

Omenimea astadi, si specialmente ceta-
tienimea stateloru, procliamata de maiorena
si egale in dreptu naintea legii, nu mai pri-
vesce in susu, ca odienora, cu sfiela si cucer-
nicia, la domni si la blastematieloru, casi
la misce Dumnediei sburdati, ci ea, seu celu
pucinu partea mai destepã din ea, si-a deschisu
ochii si ii-a atientitu spre cei mari si petrunde
pretotindeni foradelegile celoru dela potere si
rabda pana rabda, er dela unu timpu incolo
apoi, candu se convinge ca cei de asupra sa
sunt lupi seu porci, nerusinosi si nesatiosi,
apuca cea mai bine venita ocasiune pentru d'a
li striga in facia: „*Bidiganii afurisite, dar
moderati-ve odata!*“ Ba cate o data, pre une
locuri, li mai aplica si cate o palitura buna
peste capu seu peste siele!

Acest'a noi aflamu naturale. Ce noi nu
potemu cuprinde inse cu mintea nostra e:
ol'nsic'a cu carea in unele parti cei dela
potere cutesa a vecsa si maltrata pre popore,
pre cari legea le-a proclamatu de libere! Nu
ni incupe in cerii nostri buna ora, cum dom-
nii in faci'a publicului, in faci'a si spre vate-
marea multimei, potu se aibe fruntea, d'a
desconsidera dreptulu, d'a calca in picioru
moral'a, d'a persecuta sinceritatea si onorea,
si d'a redica si protege vitiulu si netreb-
nicia!!

Deca ne-am scandalisatu, candu am
vediutu cu ochii nostri, cum guvernul la noi
aperara, redicara, sustienura d. e. pre unu
Iacovicu in demnitatea de supremu-comite
in Carasiu, ignorara si chiar astupara slabitiu-
nile unui *Iakab* in Caransebesiu: apoi nu mai
pucinu ne dore si indigna, candu pre tota
diu'a cetimu prin foile magiare cele mai cum-
plite reporturi despre abusurile administra-
tive in comitatulu Temesiorii, abusuri casi cari
nu se mai afla in siepte tieri si peste siep-
te mari!

Ce interesu, pentru Ddieu, potu aflá cei dela potere, ca sè ignore tóte acestea si sè lase sè mérga lucrurile pre trist'a dunga de pana acuma, spre nefericirea poporului si a tierii?!!

Vremu sè dicemu asta data numai atát'a, cá nu este consultu a pune pre poporu la pré grea proba, a-i ucide credinti'a in moral'a celoru de susu, in bunetatea scopuriloru statului! Si apoi a pune vin'a pre agitatiuni si agitatori. Nu agitatiunile si agitatorii, ci faptele rele ale domniloru si ocarii desch'si ai cetatiilor!

In nrulu precedentu amintiramu de isbucnirea rebelica in Diet'a Tirolului; astadi la acestu locu, totu in tipu de simtoma periculósa a timpului, avemu sè notámu o alta isbucnire, nu mai pucinu caracteristica.

Luni'a trecuta, in Diet'a dela Zara a Dalmatiei, la locu atátu de periculosu, pentru vecinatatea rescólei herzegovinene, éta ce se intemplá: Deputatul *Monti*, luandu cuventulu, in numele partitei nationali dechiará, cá fiindu presiedintele Dietei, dlu *Liubissa*, acusat in publicu de mane necurate in afacerea concesiunei drumului feratu, si si altmintre acusat de mai multe foradelegi, si densulu ne-aperandu-se de aceste acúsári, acea partita sub presidintulu aceluia nu va mai luá parte la siedintiele dietali! — In desiertu presiedintele *Liubissa* intrerupse si indrumá la ordine pre cuventatori; in desiertu elu redicá siedinti'a: *Monti* si-respicá dechiaratiunea pan' la capetu, apoi cu ai sei parasi adunarea intre aplause frenetice din partea galeriei!

"Scandalu! Scandalu! Scandalu ne mai auditu!" — asiá striga foile domniloru. Si noi dicemu totu asiá; dar cine a provocatu scandalulu? De buna séma acea nalta stepanire, carea de aprópe trei ani de dile cu nepasare asculta, cum opiniunea publica in publicu acusa si condamna pre dlu *Liubissa*, pentru fapte urite, — intocmai pre cum se acusa la noi din cóci forte multi de multu timpu!

Ei, domniloru! Nu e dreptu, nu póte sè fie bine, a considera multimea de o turma prósta si ticalósa, si opiniunea ei, pronunziata pe temeulu sentimentului ei morale, de o sbierare a unei turme necuventatorie, tiente in lantiu. Marturisimu pre unu Ddieu, cá o proba mai grea, decâtu este aceea, la care punu ómenii libertáti bastarde de la 1867 pre popóra, nu ni potemu intipui! Popórele, mai vertosu ale Austriei, cu pucina exceptiune, anume cu exceptiunea celui italianu, celui magiaru si a manutiei de bochesi, sunt pré buna, pré credintióse si indelungu rabdatorie, cum nu mai potu avé parecchia; insa preteasiunea ce li se face — este de a se lapadá ele de totu sentiulu de dreptu, de tóta umanitatea si moral'a si a se degradá la unelte ticalóse, chiar de batjocura a domniloru! Acést'a insa merge pana merge, dar in fine cauta sè revolte umanitatea in peptulu acelu. Pe unde, pre care usia apoi resufla ea, aterna dela imprejurári si nu se póte pre-calculá.

Budapesta, in 16 martiu n. 1876.

Luni'a trecuta corpurile legiuitorie din Versalia, ambele se constituira definitivmente. Cas'a deputatorilor alese de primu-presiedinte, cu votu aprópe unanimu, pre republicanulu liberalu dlu *Jules Grévy*, apoi mai alese trei vicepresiedinti republicani moderati si unulu conservativu din drept'a; Senatul alese cu mare maioritate de primu-presiedinte pre ducele *Audiffret-Pasquier*, éntre vice-presiedinti alese duoi republicani si duoi conservativi.

Indata apoi manedi ministeriulu se presentá cu program'a sa, carea — precátu se póte ea judecá din cuprinsulu ei ce ni aduse telegrafulu — pare fórté cu mare intieptiune compusa, apezandu cu tota gravitate cuventulu despre sustinerea Republicei

si pácii, éntre in cátu pntre reformele interne intonandu principiu de conservare.

Mai nainte a se condóce acesta programa, foile republicane mai radicali manifestau mari banuele fia de acestu ministeriu, carele afora de Sa, n'are pre altu membru in sinulu seu de cohe republicana mai pronunziata. Acuma in, program'a ministeriulu sè fie liniscitu sdomolitu tote spiritele.

In Spania*, acm dupa nimicirea Carlismului, Regele *Alfonso* n'are afacere mai urgente, decâtu de a remuná pre ginerarii comandanti, pentru bravu si meritele cáscigate in lupt'a definitiva. Cási deci vr'o cáti-va duci, marchisi, etc. etc.

Cele-ce se rporta despre Romania, sunt de unu caracteru ce trebuie sè sfasie anim'a fie-cáru romanu adevratu. Calamitatca in tíera, casi ósusiunea in spirite, si a nume in cele conu, tórie, este la culme. Conflictu pe tóta dífa, dissolutiune in partite, simptome de adevratu caote!

Cea mai nóu depesia telegrafica ni anuncia *dissolverea Senatului*; firesee, pentru cá acest'a incepú a se pronunzia reu in contra celoru dela potere. —

Diet'a Ungarei* tiene in ambele Case siedintie de intereu cu totulu secundariu. Dar mane-poimane re sè vina pe tapetu proiectulu de lege pentu regularea inspectiunei scoleloru de diosu. Atunci credemu cá érași vom mai avé, ce reprotá. —

Ap'a Dunării híá acum'a de vr'o 3 dile incepú a scadá in nodu mai decisivu. Déjá scadiu o talpa de irei dile, si dóue talpe de la naltimea ce o avéacú 20 dile. Astadi la noi ap'a este la 22 óurme peste 0; cea mai mare apa a fost esti-timpu la 24 urme si 1/2 policaru. —

Din pártile rescólate ale Turciei,

de unu timpu inóci foile domniloru nostri se ferescu a publica alte intemplaminte, decâtu despre bunele intentiuni ale turciloru si despre plecári ale crestiniloru. Dupa reporturile aceluor foii neamtio-magiare, dlui c. *Andrássy* i-ar fi succésu pe deplinu, a convinge pre turcu, cá este intru interesulu seu, a cásciga séu dóra a pacali pre crestini prin bunavointia si bimefaceri, asemenea d'alta parte, nu atátu a convinge, cátu a constringe pre bosnecii si hertiegovinienii rescólati, ca sè se lase de rescóla, sè depuna armele si sè primésca marea gratia a Sultanului, sè-si dée viéti'a in man'a crudiloru tirani. Apoi ca ilustratiune la acestea mi-ti vinu foile slave si slavofile, si mi-ti insira la crudimi si neomenii, atátu din partea turciloru facia de crestini ce se incredu loru si se apropia de ei, vrendu a se folosi de grati'a Sultanului, cátu si din partea organeloru austro-magiare, dela fruntariile Croatiei si Dalmatiei, prin totu felulu de apesári si vésári a emigrantiloru, pentru de a-ii induplecá pe acestia, ca sè parasésca asilulu de din cóci, sè se incréda turciloru si sè tréca din colu, sè retórne la locasiurile loru sparte si derimate si udate cu sange!

Dar, precandu foile domniloru austro-magiari nu sciu sè mai amintésca de pre campulu de resbelu, decâtu numai cá rescólatii se impucinédia si cá cei pucini ce mai stau in arme, incepu a se plecá svatului poteriloru mari, vediendu-si nepotinti'a de a se mai sustiené: foile slave si cele-cé mai simpatisédia cu rescóla séu umanitatea, ni sciu aduce la cunoscentia si mai alte noutáti séu evenimente interesanti. Asiá ele ni spunu despre o lovire, pre care o numescu cea mai mare si mai crunta in intréga viéti'a a acestei rescóle, care sè fie avutu locu septeman'a de mai nainte la *Muratovicia*, unde armat'a turcésca, atacata

de corpurile rescólatiloru *Peco Pavlovici* si *Lazar Socitia*, sè fie fost batuta si sparta si imprasciata astfelu, incátu n'a mai avutu timpu nici de a-si luá si scuti pre cei raniti, unu lucru ce turculu cu ori-ce periclu si sacrificiu pururiá s'a dedatu a face! Turcii sè fie perdutu multime nenumerata de morti si de arme si munitiuni; 4 tunuri Krupp si 900 de pusce de cele mai bune au caditu in manele in vingetoriloru crestini. Unele foi domnesci, luandu notiia de acesta pretinsa intemplare, se grabira a o negá.

Ori cum, facia de astfelu de observári omulu vrendu-nevrendu trebuie sè-si pérdá increderea in adevérulu celoru scrise de diaristii domniloru despre plecarea spre apunere a rescólei. —

Alegerile pentru sinodele eparchiali.

Dupa lege, in fie-care anu, la dominec'a Tomei, au a se intruni la Scaunulu diecesanu, reprezentantii clerului si ai poporului romanu gr. or. din Ungaria, Banatu si Transilvania, pretotindeniá de o protiva cáte 20 din cleru si 40 din civili, pentru d'a constitui „*Sinodulu eparchiale*,” spre scopulu d'a regulá afacerile administrative ale Diecesei si d'a controlá administratiunea.

Membrii sinódeloru se alegu pe periodu de trei ani. Asta data suntemu tocmai in casulu de nóue alegeri.

Precum atinseramu in nrulu 17 alu foii nóstre, pentru diecesea Caransehesiului aceste alegeri déjá decusera; ele sunt terminate. Despre resultatu scimu fórté pucinu, cea-ce reportámu la altu locu sub rubrica propria. Aici avemu sè atingemu unele essentiali cu privintia la alegerile ce au sè urmedie in Archidieceea de Sibíiu si in Diecesea Aradului.

Ni stau pe mésa Cerculariele convocatorie de sinode si dispunetorie de alegeri — atátu alu Présantiei Sale parintelui Archiepiscopu si Metropolitu *Mironu* sub nrulu 315, din siedinti'a plenarie a Consistoriului archidiecezanu, tienuta in 12 fauru st. v; cátu si alu Pré Santiei sale parintelui Eppu *Ioanu Metianu*, sub nrulu 476 din 26 fauru v. cari ambele, pe temeulu dispusetiuniloru speciali ale statutului organicu, din firu in peru aplica si normédia intrég'a procedura la alegeri.

Pentru archidieceea, sinodele parochiali, adeca prin comune, pentru alegerile laice (mirenesci,) au a fi convocate celu tardiu pona pe dominec'a ventórná, adeca in 7/19 martiu; éntre pentru alegerile preotiei, in diu'a de luni, 15/27 martiu, toti preotii din fiecare cercu electoral au a se aduná la loculu centrale alu cercului, pentru d'a essecutá alegerea. Pre aceeasi di de 15/27 martiu este pusu terminulu pentru adunarea barbatiloru de incredere de prin tóte comunele, cu protocoalele de alegere, pentru d'a face *scrutiniulu*, adeca a *numerá voturile* si a dá credentionale celoru duoi individi, cari voru fi intrunitu maioritatea voturiloru de prin comune. —

Pentru Diecesea Aradului, sinódele parochiali, adeca alegetorii prin comune, pentru essecutarea alegeriloru laice, au a se aduná celu multu pona in 14/26 martiu, adeca de domineca in 8 dile; éra adunarea barbatiloru de incredere cu protocoalele de prin comune, la loculu centrale pentru *scrutinare*, se dispune pe domineca in 28 martiu v. 9 aprile n. la 11 óre nainte de médiadi.

Pentru alegerile preotiesci, preotii din fiecare cercu sunt chiamati la loculu centrale pre diu'a de 18/30 martiu, ór'a 11 nainte de médiadi.

In Aradu, pentru alegerile preotiesci, s'a facutu asta data o mesura démna d'a fi luata in consideratiune si aiuriá. Pan' aci adeca, preotimea ordenarmente se aduná si alegea sub conducerea protopopului concernente; astfelu a mersu fain'a cá domni protopopi pre-

Nóuele municipie ardelene.

Dejá incepe a resuffá secretulu d-lui Min. Tisza, despre intentiunea, ba chiar planulu statoritu alu seu in privintia nóuei împartiri politico-administrative a Transilvaniei, resp. despre nóue municipie ce vrè a creiá si realisá.

Dupa tóte câte întieleseramu din fonte securu, teritoriulu Transilvaniei are a fi împartitu in 14 comitate séu municipalitati comitatense si 3 municipalitati urbane.

Nu este indoieála, cá împartirea si resp. arondarea s'a facutu dupa postulatele de suprematia séu stepanire magiara, si déca pe langa tóta tendintia acést'a, realisarea practica totu n'a fost in stare a paralisá si resp. a omori de totu la unele puncte prevalenti'a sassa séu romana, apoi intr' adevèru vin'a nu este a d-lui Tisza, despre carele se scie, cá are in acést'a privintia cea mai pronunziata voia!

Caracteristicu este, cá pe candu dupa planulu dlui Ministru, districtulu romanu alu Mamaligariloru, adeca alu Cetatei de pétra, celu pon' la absoluta mamelucia umilitu nainte stepanirii, se sfasia in trei párti, dóne anessandu-se la dóue comitate din Ungaria, ér un'a la pártile ardelene, d'alta parte, comitatulu Zaranului, celu pururia cerbicosu si opositiionale, întregu-întregutiu devine anessatu cátra Unedora, formandu astfelu o tíera íntrega, cu poporatiune romana de 95—96 procente!

Noi, considerandu planulu d-lui Tisza si combinandu cele ce scimu, cu cele ce vedemu, nu potemu a nu eschiamá: Unde este viétia si taria, in daru ómenii se opintescu a produce mórté; ér mamaliga totu o batu si-o sfarima dupa draga voia loru!

Atát'a asta data pentru semnalare.

Pona unde merge orbi'a politica!

A fost la 10 martiu n. adeca vineri'a trecuta. *Liubobratici*, unulu dintre generalii séu voievodii principali ai insurectiunei din Herzegovina, cu statulu seu majore, inspectiionandu locurile de la frunteria între Herzegovina si Dalmatia, a fost surprinsu, ba cum se dice dintr'o parte — *amagitu de cordonulu austriacu*, apoi prinsu la *Imoschi* si internatu cu toti ai sei. afirmandu comandantele imperatescu cá s'ar fi aflu pe teritoriu Dalmatinu, precandu *Liubobratici* sustiene cá a fost pe teritoriu turcescu!

A trei'a dia *Liubobratici* si cu duoi fruntasi ai statului seu majoru a fost transportatu la inchisórea din *Sign*, despre ce întielegendu poporulu slavu, i-a esitu in cale si l'a íntepinat pretotindeni cu ovatiuni si o pompa cátu se póte demonstrativa, cu sute de flamure nationale, cu detunári de tréscuri si cu cele mai frenetice strigári de *„jivio!”*

In statulu majoru alu voievodului se aflau siepte barbati de frunte, slavi si italiani si o dama (amazona) din Olandia, cu numele Marcus, mare amica a insurgentiloru.

Noi întrebámu simplu: Cum póte Austria se íee pentru Turcu atát'a odiu asupra ei?!!.....

La unele necorecti ce urma a se sustiené despreconsistoriulu metropolitanu romnu gr. or. din Sibii.

Este unu adevèru nstatatu mai la tóta ocasiunea, cá de câte omce cineva — fie din íntemplare, fie din adins — vre o gresiéla, totdeuna cauta apoi sé aflu gumente séu motive spre a o justificá, aci míficandu lucrulu, aci penundu vin'a pre ímperári.

Acést'a esperiintia facemu noi facia de dlu Dr. *Borcía*, in cátr pentru cele-ce dsa publicá in „*Telegr. Rom* nrulu 100 de anu, despre Consistoriulu meopolitanu din Sibiiu, si apoi in nrui 8, 9, si 10i anuluí cur. asupr'a rectificárilorú nóstre dinrii 4 si 5 ai Albinei de estu tîmpu.

Noi am mai notatu pentru conosciintia publica, si repetimú s'as, cá nu ni potemu íntipuí omu, micu séu tare, bunu séu reu, eruditú séu simplú, cu ce n'am stá bucurosu de vorba, déca este a capacítá onorabilmente asupr'a cestiunilcu séu intereseloru ce ni privescu cauzele cel mari; dupa acestu principu am intratu in dísuru si cu dlu *Borcía*, in díscursu absolutu obiectivu, abstragendu de la tóte ímpresiunile relele a facutu de multe ori asupr'a nóstra acestu personagiú. Dar mai avemu si unu alu doileapricipiu de tienuta, carele suna, cá: constatadu o data incapaciunare séu rea-voíntia la creva índividu, cu care am intratu in díscursimú spre a ne lumina, curmámu vorb'a si mergimú calea nóstra for'a mai bagá in séma pre *mare idiotu séu ciarlatanu*. Vremú sé se aléa un'a séu alt'a si despre dlu *Borcía* si de aceea — éta ér luámu cuventulu.

In nrulu 100 alu *Telegrafulu Rom*. de a. tr. a scrisu dlu Dr. *Borcía*, cá consist. metropolitanu este „*unu foru nou*,” va se dica unu foru, pre care *biserica* pon' aci nu *va ayutu* er dupace noi in *reflexiunile* nóstre din nrui 4 si 5 i-am documentatu cu provocare la fapte istorice, cá nu este asiá, cá se ínsiéla reu; adeca: cá acelu foru séu scaumu, cum lu-nemesce dsa, a essistu si mai nainte de statutu desí in alta forma séu compusetiune; acuma vine DSA si dechiara si densulu, a fi essistu — dá, acelu foru, inca si mai nainte de timpurile, la cari am provocatu noi, numindulu „*stravechiu*.”

Íntrebámu deci: candu are dlu *Borcía* dreptu, atunci candu in nrulu 100 numesce forulu metropolitanu „*nou*,” séu in nrulu 8, candu lu-nemesce „*stravechiu*?” Séu — dóra sustiene dsa, cá metropoli'a nóstra este *vechia*, dar forulu metropolitanu este *nou*, séu metropoli'a este nóua, forulu insa *stravechiu*?

Pona sé ni spuna acést'a, ni reflecta cá: forulu metropolitanu nu a essistu „*in form'a de astadi*.” Astfelu stiuc'a turburandu ap'a, vrè sé scape din mregia; dar nu scapa, pentrucá n'am vorbitu de forma, ci de essistintia. Si apoi déca forulu metropolitanu de Alba-Iulia, intr'unu tîmpu, candu *biserica* si *natiunea* érá persecutata din tóte pártile, nu a avutu organismu intru tóte in „*form'a de astadi*,” acést'a nu alterédia nici decátu adevèrulu sustienutu de noi, nici nu justificá neadeverulu sustienutu de dlu *Borcía*. Ierarchi'a nóstra avea *sacr'a* indatorire, ca cu ocasiunea restaurárei sale si reorganisárei autonomtei ei sé dea foruriloru sale, si in conformitate si forulu seu administrativu supremu, form'a prescrisa de canóne, fara ca sé-i póta cineva face imputarea, cá este institutiune *noua*, séu contraria principieloru canonice ale *bisericei*.

Séu dóra este dlu Dr. *Borcía* de credintia, cá congresulu din 1868, la creiarea legii fundamentali pentru reorganisarea vechei nóstre metropolie, s'a abatutu dela basele canonice? Atunci arete-ni: unde si in ce essentiala, cononicesce imputabile — s'a abatutu, si apoi dachiare pre acél'a, carele prin autoritatea sa cononica, avendu nainte sa crucea si vangeli'a, a condusu opulu celu mare de restau-

rare si reorganisare si i-a essoperatu santiunea, — dechiare-lu pre acél'a d' ímpreuna cu pre archiereii de atunci si cei presenti si cu întregu congresulu bis. nationale — de calcatóri de lege! Faca procesu scurtu, pentru cá sé nu ni perdemu tîmpulu in taina! —

Cele ce le ínsira dlu Dr. *Borcía* mai de parte in punctulu acést'a cu canonulu 34 apostolescu, casi cum noi am fi derivatu in tractatulu nostru metropolia nóstra din cea serbésca, sunt nisce scorniture órbe; cáci noi asiá ceva nici n'am atinsu. Noi n'am derivatu metropolia nóstra nici din cea serbésca, nici din grati'a guvernului antemartiale, ci am sustienutu simplú si inca pre langa tóta rezerv'a receruta — *fapt'a istorica positiva*, cá dela consistoriele eparchiali cauzele se apelau ori la guvernú — pentru Ardealu, ér din dícesele sufragane la Carlovietu. Acestu adevèru nu ni l'a dísputatu nici dlu Dr. *Borcía*. —

Lectorii Albinei si-voru aduce amente, cá dlu *Borcía* a numitu in tractatulu seu dantaiu consistoriulu metropolitanu unu „*aparatu greu*,” adeca, carele nu se póte íntruni usioru, candu cere trebuintia, si prin úrmare nu-si póte ímplini chiamare sa. Acést'a o sustiene si mai de parte, si aduce de motivu, cá unii asesori locuiescu in Ungaria, si cá acést'i'a fara spese de calatoria si fora díurna de 4 fl la dia, n'aru poté participá la siedintie. Apoi spesele acestea sunt mari si nesupportabili, pentru cá nu avemu fonduri, si chiar de am avé atari, dsa si in acelu casu ni-ar recomená „*crutiare*,” adeca economía.

Ce sé dicemu la acést'a? Nimicu alt'a decátu, cá — *svatu bunu, dar la locu si tîmpu nenimeritu*. Ar fi facutu mari servitie dlu Dr. *Borcía* *bisericei* si *natiunei*, déca venia cu elu nainte de 10—15 ani. Nu mai trebuid sé ne luptámu cu atátea greutáti si necasuri, pentru redobandirea metropoliei si institutiunei *bisericesci*, firesce, cá sé nu fimu siliti a le sustiené acestea cu banci, *pre cari*, dupa judecat'a dlui Dr. *Borcía*, ii aruncámu in ventu! Dsa, vedi Dóme, nu vrè sé scia cá, intr' unu statu constitutiionale, creiatu in urm'a necesitáti *bisericei*, pentru progresulu unui poporu, toti banii ce se receru spre sustienerea si punerea in lucrare a organismului seu, conformu atinsului scopu, se íntrebuintiedia *productivu*. Apoi dupa principiile ori cárei economie sanetóse, totu ce este íntrebuintiatu *productivu*, este si remane pentru totdeuna capitalu alu poporului, menitu a aduce interese ínsutite. A mai face multa vorba spre a documentá acestu adevèru, credemu, cá este de prisosu, in tîmpu ce nu essiste in lumea culta omu cu minte sanetósa, care sé nu-lu recunósca. Dar ca sé nu se supere totusi dlu Dr. *Borcía*, presupunendu cá va fi unu argumentu ad hominem, i amintimú, cá *biserica* nóstra a avutu in trecutu ici-coli'a unele averi in bani si realitáti — destulu de ínsenate, ne-avendu ínsé ómeni si institutiune, carea sé le manipuledie pe basea si sub control'a legale, banii si celelalte ideiale ale dlui *Borcía* au peritu, de n'a mai remasu nici urma dupa ele — in posesiunea nóstra, trecendu la altii — multu mai pucinu „*crutiatori*!” Aiba dlu Dr. *Borcía* bunetate, a consultá pucinu starea actuala a fonduriloru *bisericesci*, cá sé véda, de candu au inceputu acestea a cresce; si íntrebe apoi, déca ar fi ca sé nu scie inca, — candu au fost venitele *bisericeiloru* nóstre mai mari, nainte séu dupa íntroducerea institutiunei cu organele mai scumpe ale acést'eia? Credemu cá — se va convinge si dsa, precum déjá s'au convinsu fórté multi cercetatori, cumca venitele *bisericeiloru* nóstre in trecutu au fost multu mai mari, pentru cá crestinií nostri érau, dupa cum érá tîmpulu, mai cu dare de mana peste totu, ér desclínitu facia de *biserica*, si totusi din acele tîmpuri séu nu ni a remasu nici unu fondu, séu pré pucine; si cá déca avemu astadi fonduri, apoi mai numai institutiunei, vietii constitutiionale, avemu a le multiamí.

Déca crede inse dlu Dr. Borcia, că numai banii ne potu ferici, si că acei bani ne fericescu si fara organe sistematece administratōrie si controlatorie, apoi nimicu mai usoru decātu, sē ne lepadāmu de constitutiune, ca sē nu ni manance aceea pucini banisiori ce mai avemu!

Aci vrendu-nevrendu, trebuie sē i facemu dlui Dr. Borcia observarea, că e tare reu matematicu si economu, si se afla in mare retacire, candu sustiene, că consistoriulu metropolitanu este pré costisitoriu si ne seracesce. Se punemu adeca, cum dice Dsa, că in senatulu bisericescu, carele trebuie sē se intrunēca mai desu, sunt 4 asesori din Ungaria si numai duoi din Transilvania, si că acestia s'aru intrunt de 4—5 ori pre anu; tōte spesele de calorfa si tōte diurnele nu facu mai multu de 1000—1200 fl v. a. care suma, impartita pre cele 3 diecesi, insarcina pre un'a cu 400 de fl, la anu. Acēsta suma este pentru diecese, dupa noi si dupa preceperea oricārui omu cu minte practica, facie de serviciile cele mari, ce este chiamatu a face bisericeii consistoriulu metropolitanu, ca foru supremu pentru intrég'a metropolia, curatu numai unu bagatelu, considerandu, că pentru sustinerea lui contribuescu si părțile litiganti, cari deodata cu causele loru, respundu o tacsă de apelatiune.

Intrebāmu acum inse pré dlu Dr. Borcia: in ce proportiune stau spesele necesari pentru sustinerea consistoriului metrop. cu cele ale consistorieloru eparchiali? Si apoi de ce vede Dsa préda si recomanda crutiare acolo, unde se cheltuesce o mia de fl, pentru necesitățile intregii provincie metropolitane, si nu vede préda si nu recomanda acea crutiare si consistorieloru eparchiali si specialmente consistoriulu archidiececanu, pentru a cărui sustinere se recer cam diece mii florini pe fie-care anu, pre cari spese dlu Borcia le conōsce pré bine, de óra-ce si dsa ca fiscu se impartasesce din ele?

Dar — vedeti, asiá se caracterisēdia tendintiele omului, candu apoi acest'a nu vede s'aru a lu venulu *„putrediu-nea“*, ci vede si critica pautiulu in ochiulu altu'a!

Asiá scie dlu Dr. Borcia tractá o cestiune obiectivmente. —

Sē trecemu acum la punctulu despre calificatiunea asesoriloru.

Dlu Dr. Borcia a disu in nrulu 100 alu *„Telegrafului-Romanu“*, că la compunerea consistoriului metropolitanu nu s'a pré luat in considerare calificatiunea.

La acēst'a iamu reflectatu noi, că s'a luat in consideratiune calificatiunea, incātu numai s'a gasitu ea in sinulu bisericeii, si incātu cei calificati au voitu a primi chiamarea. La acēst'a asertiune ne a indemnatu procederea unor'a, cari alesi fiendu in acelu consistoriu, n'au voitu sē primēca chiamarea, ci a respins'o cu cerbicia, o procedere, carea — marturisindu adevēru, tocmai erá calificata a face impresiunea că la respingetori *„lipsia calificatiunea“*, fiindu că ii predomiá patim'a egoismului!

Ca sē intregimu totusi dlui Dr. Borcia cele dise de noi, relative la calificatiunea asesoriloru forulu din cestiune, cari si fara diplome de doctoru, potu fi judecatori la inaltimea chiamării, venimu a ne servi si noi de unu argumentu adusu pe tapetu de dsa. Dsa adeca judecandu dupa cele scrise in nrulu 100 alu *„Telegrafului Rom.“* este mare adoratoriu alu juratiloru din poporu, adeca recunōsce, că da, atari jurati, ómeni fara calificatiune prin paragrafi, inse cu omenia si semtiu de dreptate, pronuncia sententia déca nu mai bune, apoi totu atātu de nimerite, ca si juristii cei cu multi paragrafi in capu. Aceea o scie apoi dlu Dr. Borcia, că cesti din urma, juristii, nu a rareori sunt preocupati in un'a sēu alt'a directiune, dupa cum li vine la socotēla, adeca cum voiescu a interpretá paragrafi, si asiá cei d'antāiu de multe ori in justitia facu servitie mai bune, de cātu — juristii cei „calificati.“

Dar abstragendulea tōte acestea, apoi in biserica mai essi unu principiu indegitatu chiar de mantuitulu Cristosu.

Candu si-a alesu apostoli, adeca investiceii pentru sine, er retiatori si indreptatori pentru popóra, el n'a cautatu de feliu vr'o calificatiune dcalitate dlu Borcia, de si nu se pōte negaa si pre acelu timpu inca au fost destui óni investiatu. Elu n'a intrebatu pe Petru, că paragrafi cunōsce? Si dela care universitate diploma? ci a intrebatu numai: „*Me iubii Petre?*“ si respundendu Petru: „*Te vescu.*“ l'a aflatu calificatu si i dise: „*Paschile mele!*“

Va se dica Baseca a cautatu mai alte vertuti crestinesci, veuti pre cari dlu Dr. Borcia, foru de a le price bine, le provōca si presupune la *„jurati“* din poporu; vertuti pre cum a cautatu si Marele Anēiu in mai multi dintre asesorii consistoriulu metropolitanu, candu ii-a intaritu de atari.

Acestea si altelasesemi, sunt legi pentru noi, legi mai vortu pre timpurile stricatiunei de astadi, mai re susu de tōte diplomele de doctori in lei pre cari déca le-aru urmá si dlu Borcia, d buna sēma c'i nu scriá dieci de colōne la „*nsira-te margarite*“ in „*Telegrafulu Rom.*“

Déca dlu Dr. Borcia ar fi cugetatu la aceste, apoi probalmente aflá „*putrediu-nea*“, de care face viovatu pre consistoriulu metropolitanu — aiuiá, mai aprōpe de sine, la acei ómeni, cari prin portarea loru au denunciatu mai anulu tēcutu congresulu nostru electoralu, dandu ansa a se face o mare ruptura in statutulu orgnicu; ar fi aflatu „*putrediu-nea*“ la aceia, cari pre timpulu morbului marelui Andreiu, abusandu de autoritatea aceluia si desconsiderandu legea si compromitiandu védi'a bisericeii, — dóra cu scopu d'a *„speculá“* sēu „*crutiá*“ cum invētia dlu Dr. Borcia, strinsera nisce preoti din piati'a sēu pe de stratele Sibiiului si ii pusera la mēs'a vérdē, facendu si „*Consistoriu metropolitanu*“ si aducēndu sentintie prin ei, dupá plăcētu loru! — er apoi, dupa mórtea lui Andreiu, demascati si amenintati cu tragerea la raspundere pentru acestu „*scandalu ne mai pomenitu*“, se pusera ei de cātra padure si strigara in gur'a mare, prin „*Telegrafulu romanu*“, organulu creiatu de Siaguna — că: „*Nu este scandalu, ci a fost bine asiá, si cá — a atacá si desaprobá astfelu de fapta, este a trage la raspundere si a blamá marēti'a umbra a marelui Andreiu!*“

Vedeti, aci este „*putrediu-nea*“, ba mai multu, este cea mai *„spurcata scarnavia morale“*, pre care noi, desi in celu mai foru pudōre modu, de repetite ori atacati in publica, pentru că am descoperit'o si inferat'o in secretulu celoru patru paretu ai Consistoriului metropolitanu, totusi ne-am rusinatu a o dá publicității macar si numai spre aperiarea nōstra! Am preferitu a suferi cele mai infame denunciári si atacuri, decātu ca prin aperiare-ni sē blamāmu si eventualmente periclitāmu institutiunile bisericesci.

Ei, dar óre in formarea de comitete secrete pana si in comunele rurale, spre scopuri de clica, in publicarea de pamflete, adevērate *„paschile“*, cu scopu de a denunciá si a batjocuri inaintea lumei pre archierii nostri, prin feliu de feliu de ne-adeverurisi sēu date denaturate; — mai incolo, in espressiunile, ce se audu desu prin archidiecece si despre ce desu ni se repōrta prin ómeni si crestini pré onorabili: „*La trei mii de draci cu statutulu orgnicu!*“ — cum dise mai de unadi naintea poporului unu protopopu, amicu de principie cu dlu Dr. Borcia, — sē nu fie aparitiuni de o „*putrediu-nea*“ mai adevērata, mai reale, decātu organismulu si activitatea Consistoriulu metropolitanu?!

Dupa aceste, asiá credemu că acum am ajunsu la passagiulu, in care se ogliendēdia mai bine positiunea dlui Dr. I. Borcia, facia de biserica, in scrierile sale din cestiune:

Candu a scrisu Dsa tractatulu d'antāiu, prin care imputa cāte verdi si uscate Consistoriulu metropolitanu, a disu că: „*procede in publicu spre lamurirea adevēruului, in interesulu bisericeii.*“ Noi, in nrulu 4 si 5 i-am reflectatu cu legea in mana, că déca pre dsa lu-dōre atātu de biserica, apoi durerile sale sē le aduca nainte si sē caute ale remedii in cadrulu legale alu bisericeii, er nu in publicu; pentru că canonulu 15 din Cartagena, la care se provōca cu emfase, opresce alergarea: „*ad iudicia publica*“, a la „*Telegrafulu Romanu*“. Ca sē i intregimu acestu punctu, mai adaugemu că Cristosu, candu a pusu base modulul ce avemu a-lu urmá in astfelu de cestiuni, a disu la Mateiu capu XVII v. 15—17: „*De-ti gresiesce tie fratele teu, certa-lu intre tene si elu, si déca nu te asculta, spune-lu bisericeii.*“ Déca i a gresitu dara ceva dlui Dr. Borcia Consistoriulu metropolitanu, atunci — dupa noi, detorinti'a i erá sē alerge cu plansorile si dovedile sale la biserica, respective la competintiele bisericesci, in casulu de facia la *„Congresu“*, er nu la „*Telegr. Rom.*“ pre care Dsa lu-numesce „*forulu opiniunei publice*“, dar care in fapta este forulu de sburdalnicia a unei clice. Bage dsa bine de sēma, că procederea sa intréga merge, a ni denunciá capacitatea sēu adeca necapacitatea nōstra organizativa si administrativa naintea contrariloru autonomiei nōstre; si aci jace mai vertosu caus'a indignatiunei nōstre; precandu déca dsa procedea dupa prescriptele bisericeii, corectu in sensulu canoneloru si alu investiatorei mantuitorei Cristosu, ori cātu de ne'temeiate sē fie fost plansorile sale, bun'a credintia erá langa densulu. Dar asiá cum a procesu, si-a tradatu numai positiunea, in care se afla in cestiune, adeca de *„advocatu“*, ce se *„sfortiadia a suci si a inverti legea, spre a si-poté aperiá clientel'a“*, cu nume speciale — *„clic'a“*.

Intregu tractatulu seu tientesce spre acēsta aperiare. De aceea elu acusi-acusi este *„agresiv“*, si atunci caus'a sa degenera in personalitate.

Lectorii nostri si-vor aduce a mente din cele publicate in nrui 4—5, că parintele Episcopu alu Aradului s'a plansu, in sensulu legiloru si usului bisericescu, pentru unu atacu nedreptu si o vatemare grea, ce i s'a facutu prin redactorele „*Telegrafului Rom.*“ dlu parinte *„Cristea“*, pre calea diurnalului ce redige. Aci in acēsta plansore naintea consistoriulu metropolitanu, dlu Dr. Borcia vede comitiendu-se o mare ilegalitate, si desi a consultatu tōta jurisprudentia sa canonica, tōta bine basata pre o singura cārticica, intitulata: „*Carte manuale de canōne*“, germanesce: „*Handbuch*“, — elu nu a potutu aflá altu foru competente pentru o vatemare comisa de unu preotu contra unui episcopu, decātu „*forulu civile de pressa, scaunulu cu juratii in Sibiu.*“

Marturisimu, că ni stá mintea in locu, candu lu-vedemu si mai departe pre dlu Borcia svercolindu-se in retacirea sa órba! Noi i-am aretatu in nrui 4—5, că acēsta parere a sa este chiar in contra canonului 15 din Cartagena, la care se provōca elu, si citandu acelu canonu per extensum, cu toti comentatorii, i-am doveditu, că in casulu concretu, procederea parintelui episcopu a fost corecta, ba numai astfelu *„canonica“*. Acum vine dlu Dr. Borcia, si mai antāiu ne face obiectiunea, că noi am citatu acestu canonu *„falsu“*, că adeca canonulu de care vorbimu, nu este alu *„cincispredece“*, ci alu — *„patruspredicibile“*! — Dsa dlu Dr. I. Borcia — are deplina dreptate din punctulu seu de vedere, de óra-ce din intemplantu acestu canonu este gresitu, sēu cu dlu Borcia vorbindu, este *„falsu numerisatu“* in cārticica d'sale, si acea numerarisare nu consunata nici cu pidalionulu romanescu, nici cu vr'o alta editiune de canōne; dar firesce, ea consunata pe deplinu cu confusiunea si perplessitatea si rabulistica dlu Dr. Borcia. Noi n'am potutu

inse presupune, că dlu Dr. Borcia, carele pasiesce cu sciinti'a sa canonica in publicu, si-basédia intréga acésta sciintia pre o singura cárticica, in carea din intemplanie, canonele cartaginene sunt reu numerisate!

Noi amu disu, in nrii 4—5 că in sensulu canóneloru cauzele controverse intre presbiteri se tienu de competinti'a forurilor bisericesci; dlu Dr. Borcia néga acést'a in nrulu 10 alu Telegrafului, si afirma că: „biserica nostra greco-or. pré bene si cu tactu a sciutu tiermuri potestatea sa de cátra a statului, aducendu-le in armonia, (ér nu in rebeliune,) dupa cuventulu lui Cristosu: „dati ce e alu lui Ddieu lui Ddieu, si cesarelui ce e alu cesarelui. Pre has'a acést'a biserica nostra inca pre timpulu potestatii ei cei mari, nu numai a pretinsu cutari si cutari legi dela imperati in folosulu seu, (vedi can. 57, 67, 68—72, 92, 100, 102 etc. de la Cartag.), ci a concesu in unele casuri a se incusá fetie bis. si la forulu civile, (vedi can. 5 alu sinod. din Antiochia,) si adeca dupa usulu necesariu (can. 11 din Antiochia).“

Ací observánu dlui Dr. Borcia, că Dsa are o mare mania in citarea de canóne; le citédia par' că le scóte din maneele togei sale large. Marturisimu inse că nici unu canonu citatu de Dsa nu stá in legatura cu asertiunile ce voiesce a le documentá, ci tóte vorbescu despre alte lucruri, si mai tóte sunt tare nimerite spre a documentá asertiunile nóstre si a respinge cu totulu asertiunile dlui Borcia.

Spre a se convinge publiculu despre acést'a, vomu citá aci unele, ér cele ce nu le vomu citá, rogámu pre toti cei versati in de aceste, se-le citésca insisi, ca se-si póta cástigá convictiune despre cum si-scie folost sciinti'a canonica unu Doctore in drepturi, carele totu o data este fiscu alu consistoriului Archidieceasanu din Sibii.

Canonulu 57 din Cartagena dice: „Sé nu se faca rebotesári, nici rechirotoniri, nici stramutári ale episcopiloru, si ca ceice blândei admonitiuni ai sântómi cátra a'au máitu a se supune si a se corege, ce nu se póte concede, numai decátu se se oprésca prin autoritatea stepanirei civili, si pazindu-se form'a constitutiunei, se nu se judece de sinodu.“

Din acestu canonu splica, conchide dlu Dr. Borcia, că persoanele clericali au statu sub juridictiunea statului in cause de natura bisericesca.

Dsa pasiesce aci ca comentatore autonomu cea-ce nu i pote fi permis si concesu. Noi in sensulu dreptului nostru canonicu vomu ascultá pre canonistii recunoscuti de baserica,

In canonulu acést'a se condamna episcopulu Cresconiu, pentru că si-a parasitu dieces'a si a trecutu in alta diecesa, si la provocárele episcopului Aureliu recusandu a se returná din Cartagine la diecesea sa, — sinodulu Cartagineanu in canonulu citatu a decisu, ca „se se isgonésca dela biserica cea straina, cu puterea cea din afara a stepanitoriloru,“ . . . inse „mai antaiu se se lapede afara de sinodulu episcopiloru si se se caterisésca si apoi asiá caterisitu, fiendu dara ca unu mirénu, se se deé stepanitorului.“ Pana aci dupa comentariulu din Pidalion, ér dupa Balsamonu: „Si servetur forma ecclesiastica constitutionis, ne iudicetur esse synodi Cresconius, sed ut laicus tradatur saeculari potestati nec est, quod id sibi fieri quaeratur.“

Este invederatu dara pre d'oparte, că Cresconiu a fost predatu in man'a stepanirei statului nu ca persóna sántita, ci depusu din demnitatea sua „numai ca mireanu.“ Este invederatu pre d'alta parte, că biserica a recursu la stepanire numai candu spre essecutarea prin fortia fisica a deciseloru sale in sfer'a competintiei sale, a avutu trebuintia de man'a poterii lumesci. Aceste norme, dupa natur'a lucrului cu totulu rationali, pre cari asiá se vede că — numai unii Dri moderni, cu multi §§. in capu le conosci si nu le pricepu, pana astadi regulédia procederea bisericeii.

Canonulu 67 din Cartama dice: „Se cade a se cere dela pré crediosii imperati, ca remasitiile idoliloru, celes prin tóta Africa, se demande a incetá cu tulu.“ etc.

Din acestu canonu vedemu, că biserica a pretinsu, ca imperatii escini se i faca servitia pona si in afara, imu essecutarea prin potere lumésca a deciselu sale, cea-ce de feliu nu póte insemná, cátatulu o a predominantu, ci tocmai din contrára biserica ca institutiune spiritalu superre in statu, a esserciatu mare iniurire asua statului, despuendu de man'a acestulaspre a-si sustiené védi'a si ordinea.

Canonulu 5 din Anochia dice: „Oricare presbiteru séu diacon, defaimandu pre episcopulu seu, s'a despartu pre sene de biserica si osebitu a admai, si jertfelnicu a asiediatu, si chiamandu-lepiscopulu, nu s'ar supune si nu ar vre lui a se plecá, nici l'ar ascultá, si antaiu si ali doilea chiamandu, acést'a deseversitu se se aterisésca, si vindicare se numai dabandéa, nici cinstea se póta a o lud. Er de ar starui turburandu si galcevindu biserica, rin stepanirea din afara, ca unu turburátoru a-lu întorce.“

Acestu canonu este analogu celui alu 57 din Cartagena, adeca supne judeciului civilu séu proprie potestatii destatu — nu pre persoanele clericali ca atari, c essecutarea sententieloru bisericesci in contra acelora, dupa-ce ele au fost lipsite de trépa preutiésca. (Vedi coment. din Pidalionu.)

Atát'a este, ce ni arta canonele.

Se consultámu acup istoria, ca se vedemu si din ea practica bisericeii:

Apostolulu Pavelu in epistol'a d'antaiu cátra Corinteni, opresce prestiniloru a cautá judecata la tribunalele civili. „Au nu sciti, dice elu, că vomu se judecámu pre angéri, cu cátu mai multu cele temporalu.“ Pre temeulu acést'a biserica crestina a esserciatu potere judicatorésca independente nu numai in cause bisericesci, ci si in cele civili, nu numai facia de gloriei, nisi facia de iurici, atatu nainte, cátu si dupa Constantin celu mare. Ba, fie-ni permis a dice: că biserica lungu timpu a priveghiatu si esserciatu censura séu judecatura chiar si asup'a amploiatiloru de statu si asup'a domnitoriloru. A fost acést'a pentru scopulu d'a regulá moravurile crestinesci.

Ambrosiu, episcopulu Mediolanului, impune lui Teodosiu celu mare epitimia de 8 luni, pentru că in revolutiunea din Tesalonicu ostasii lui macelaseru la 7000 de omeni, si famosulu Teodosie se pléca umilitu sentintiei si nu cutédia se între in biserica, pana nu implinesce timpulu de pocaintia. Sinetiu, alu Ptolemaidei, sfarima mandri'a tiranului proconsule din Pentapole, cáruí nime nu i potea contrastá.

Mare a fost autoritatea si iuredictiunea bisericeii si respectulu, ce potestatea lumésca avea facia de acelea. Constantinu celu mare nu numai recunoscea iuredictiunea bisericeii de suprema, ci a promulgat'o in fapta prin legile sale. In Beveregiu, Tom. II. pag. 110, aflámu respunsulu lui cátra episcopii, cari cereau, ca se judece elu unele controverse intre densii: „Deus vos constituit sacerdotes, et potestatem vobis dedit, de vobis quoque iudicandi, et ideo nos a vobis recte iudicamur, Vos autem non potestis ab hominibus iudicari.“ Er in legile dela 331, elu a pusu apriatu, ca o parte chiar laica, litigante, déca cealalta si-a alesu tribunalulu bisericescu pentru judecata, este datoria a se supune si a o urmari la acestu foru. Ambrosiu in sinodulu dela Acilea (381.) pune sub anatema pre episcopulu Paladiu, dicendu între altele: „Quoniam et in hoc ipse damnandus est, quod laicorum caspates sententiam, cum magis de laicis sacerdotes debeant iudicare.“

Teodosiu alu II. si Valentinianu alu III. nu mai pucinu respectara indepedinti'a forurilor de judecata in biserica. Codicele teodo-

sianu XVI. 2. cartea 47 dice: „Fas non est, ut divini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.“ Iustinianu apoi merge si mai departe, sustienendu judecat'a bisericeii inca si in cause criminale. (Novela 79, 21.) Acést'a o face si Heracliu in decretulu dela 629, martiu 21.

Numai Alessiu Comnenu, cu decretulu seu dela 1095, preiudicase in cátuva absolutei juridictiuni bisericesci, ceeace canonistulu Teod. Balsamon notifica cu mare indignatiune, tienendu de unu sacrilegiu avisarea preotiloru la tribunalele civili. Totu Balsamon amintesce, cum unu monachu cu numele Meletiu, nu s'a supusu decisiunei sinodali si a patriarhului Luca, (1156—1169,) ci incuragiatu prin decretulu lui Comnenu, cercá alta judecata la tribunalulu civilu, pentru care fapta, — asiá continua canonistulu, in sensulu canóneloru meritá depunere. Dar acestu casu a fost numai esceptionale, căci biserica si dupa aceea si-a sustienutu independenti'a sa de statulu civile in justitia.

Fiendu noi si dorindu noi a remané pre terenulu canonicu, numésca-se clientela dlui Dr. Borcia „redactore alu „Telegrafului Romanu“ séu parintele Nicolae Cristea,“ sofismele nu voru poté denaturá adevéru evidentmente constatatu. In form'a de espresiune „sinecdoche,“ nu póte cercá dlu Dr. Borcia nici macar nodu in papura, fara a nu si-dá testimoniu de paupertate. Au dóra sub citatulu: „apostolulu cátra Corinteni,“ Dsa ca fiscu consistoriale intielege pe Petru si nu pre Pavelu? Séu dóra, pre candu Pré Santi'a sa parintele Eppu alu Aradului, calumniatu in colónele diuariului „Telegrafulu Romanu,“ pentru astfelu de calumnia pretindea satisfacere dela consistoriulu metropolitanu contra redactorelui dela acea fóia, érá redactore dlui Dr. Borcia si nu parintele Nicolae Cristea?!

Ori cum ar succi si inverti lucrulu dlu Dr. Borcia, faptulu si adevéru este si remane, că parintele Nicolae Cristea, totu parintele Nicolae Cristea remane, tocmai asiá candu servesce la altariu, cá candu respandesce calumnii pre calea Telegrafului Romanu.

Dreptu aceea in sensulu adevératu alu canóneloru si dupa pracs'a observata in biserica, redactorele Telegrafului Romanu, ca preotu, in casulu concretu, numai si numai naintea unui foru bisericescu potea si póte fi trasu la respundere pentru vatemarea unui Episcopu, unu factore constitutivu alu ierarchiei bisericesci.

De altmintre, dejá citatiunile nóstre, mai multu in sa statutulu nostru organicu si pracs'a observata in biserica nostra prin tie-rele unde ea nu este subjugata, marchiadia destulu de inteligibile sistem'a si resp. armonia la care a ajunsu astadi dreptulu de competintia judecatorésca între statu si biserica, in privinti'a obiecteloru ce cadu intr' un'a si alt'a parte. Legatur'a morale si disciplinare a ierarchiei bisericesci — inca nu s'a aflatu legelatiune civilisata s'o conteste bisericeii, precum nici se denege braciulu lumescu intru essecutarea sentintieloru de acést'a competintia in casu de necesitate.

Cine n'are ideia curata despre acést'a logica si armonia între potestatea bisericesca si cea lumésca, acéla in desiertu va posedé 100 de diplome dela 100 de universitati, elu apertoriu alu dreptului bisericeii nici candu nu póte fi, elu calificatu in indreptarea celoru bisericesci nu se póte numi.

Am mai avé multe de disu, dar nu voimu se mai ostenimu asta data pre on. publicu cetitoriu; facemu inse dlui Dr. Borcia placerea de a-i insinúa, că — n'am incheiatu inca acetele cu dsa, pentru scopulu ce aretaramu la inceputulu acestui articlu, si asiá că si in viitoriu mai cugetámu a reveni la obiectulu de facia. —

Din Bucovina.

Cernăuți, martisioru 76.

Luandu de indemnu cele publicate in nrii mai prospeti ai „Albinei“ de estu-tempu, cu referintia la scólele din Bucovina, voiu sè aducu si eu unele momente, din cari se pòte vedé, cà la noi instructiunea publica nu este fericitòre, cì stricatiòsa pentru nationalitatea romana, precum si pentru beseric'a gr. or.

S'a disu dupa adevèru, cumcà scól'a este in Bucovina celu mai securu medilocu spre germanizare, nu inse spre luminare si moralizare prin desceptarea in multime a consciintiei de sine si a interesului de activitate pe câmpulu materiale si intelectuale, càci la noi are scól'a mai multu chiamarea de a tempì acelu simtiu, si anume de a face unelte pentru interese straine! Èr cine mai crede in vorbele frumoase ale celoru de la putere despre inalt'a missiune a loru de a respândi cultur'a in Oriente: acel'a e orbitu de minte si nu vede cà acést'a nu este alt'a decâtu numai o masca spre a potè reusi ei cu atátu mai securu in scopulu loru egoistu, nu de a intari imperiulu Austriei, cì de a-si face de capu calcându in pitiòre pe toti cei ce nu-su de o penura cu dinsi, si cari comitu crim'a (!) a nu se tiené de natiunea germana sèu celu pucinu de confessiunea celoru taiati impregiuru.

Stepanii dilei sciu, cà natiunea romana nu numai cà este, inca si acuma, cea mai numerosa in Bucovina, dar' ea are si cele mai multe titluri de drepturi in tiera; apoi acestea sunt lucruri cari punu pe gânduri pre cei puternici ai dilei cu tendint'a loru separatistica si cari ii facu deci in temerea loru de a impiedecà orbesce cultur'a nationale a Romaniloru, firesce sciindu cà poporulu nostru, cultivatu, si mai cu sèma o intielegintia romana numerosa, patrusa de consciint'a nationale si bine disciplinata, trebue sè faca capetu maririi loru celei intemeiate numai pe uneltiri si pe ignoranti a multor.

De aci asià dara parol'a: slabirea cu orisi-ce pretiu a natiunii romane, càci ea, devenita la consciintia de sine prin cultura, li pòte fi periculòsa.

Astu-feliu uitandu cumca Austri'a are in Bucovin'a ingagiamente de onòre fatia de elementulu romanu, uitandu cumca acést'a s'au aretatu pururea loiale si credintiosu, — domnii dela putere facu si intreprindu deci tote celea spre inapoierea si vatemarea acestui elementu.

Afara de ruinaea economica prin lasarea poporului de preda vampiriloru speculanti, nici o arma mai veninosa nu se aplica inse in contra Romaniloru din Bucovina, decâtu tocmai prin scòla, eschidiendu-se poporulu romanu de la medilòcele de cultura, èr' mai alesu protegendu-se si incuragiandu-se de susu rutenismulu, indeosebi propagand'a galitiana, si tocmai in scaderea elementufui romanu. Si acést'a merge asià de parte, încátu — noi nu dorimu — dar' in scurtu va sosi timpulu, unde orbit'a politica austriaca va plange cu cuvintele poetului: „Die Geister die ich herausbeschwor, werde ich nicht mehr los!“

Cea mai mare parte a comunelor, ce n'au scole de feliu, sunt comune romanesci, èr unde essistu scole in comune romanesti, acelea sunt in cea mai mare parte ne corespunditòrie. Multe comune romane cu o popuratiune de 3000—6000 locuitori au abià câte o sermana scòla de o classe, buna óra Vicovul-de-susu, Bosancea, Arburea, Mahalana (chiar sub cóstele Cernăutilor), etc. De asemenea in sate curatu romanesci din jurulu Sucevei, orasiu cu gimnasiu gr. or. inca nu sunt scole de feliu; asià in Lisaur'a, Tiseuti, Scheia, Buninti, Mihoveni, Rus-Plavalariu, Reuseni. Si tote acestea pe langa tóta legea de instructiune obligatòria si pe langa tôte cele 50,000 fl. ce se iau pe anu din fondulu gr. or. pentru scolele poporali!!

Èr facia de acestea in comunele mesteceate dintre Prutu si Siretiu se introduce mereu limb'a rutèna ca: limba de propunere, chiar si

unde maiortatea est romana! Ne pomenindu multe altele, amintesumam de Clucucic'a, s. b. urbea Cernăutilor, de nu se vede neci urma de limb'a romana!

In urma apoi se scie, cà intre candidati cei galitieni suppreferiti inaintea celoru Bucovineni; ne mamintindu si despre sistemulu impusu invetiamentulu nostru popurale, carele lu-lasu in comnarea a barbati mai competinti, destulu astadi stamu forte reu cu scolele nostre in ta privint'a.

A sporitu insenai bine invetiamentulu popurale candu erascólele sub consistoriulu nostru. Desi unii preti nu apretiuiau starea invetiatoriloru dupa vintia, totusi peste totu scolele poporali adieau frupte mai manòse, esindu din trinsele nu contingente frumosu de intielegintia.

Dar acuma, cichialtuiala indiecita, numerulu invetiaceilor se imputinèdia mereu si in scólele ce essiau cane-canescè. Firesce inse cà acést'a nu e pòte dice si de cele straine, cari stau fòne bine. Fras'a cà preutimea nòstra este neanica scolei poporali, care frasa se trombitià cuatât'a emfasa mai anuntiertu chiaru in congresulu invetiatoriloru bucovineni, o afla defrasa gòla fie cine judeca lucrurile dupa realitè, èr nu dupa inspiràri; este ea o frasa plasmuita nu fara intentiune. Este, cum se vede, interesu a verì vrajba si ura intre preutime s invetiatori, a stigmatizà unic'a intielegintia rationale mai numerosa, clerulu — bunu, reu cum este — ca neamicu culturai poporului. Èbte cà de alta parte nici nu li vine indemana a controla mai intielepita in scòla.

Cum este apoi cu scólele medilòce!

Tòte sunt germane, chiar cele dòue sustienute din banii nostri privati! In ele, din caus'a limbei, intimpina deci copiii romani cele mai mari greutàti nu numai la primire, cì — si cel pucini, ajunsu la fericirea de a fi primiti in totu decursulu studiiului. Este ast'a o tiranfia si o nedreptate strigatòria la ceru, in unu statu ce se dice de dreptu si cultura! Bietu tieranulu nostru, si asià impilatu de camatarii nesatiosi, trebue sè spesedie cu 3 ani mai multu de câtu strainii, deca voiesce sè-si porte copilulu la scolele medilòce. Ajungendu inse cu anevòia in gimnasiulu superiore, raru care scapa apoi nerecrutatu la armata, si asià trebue sè lase studiele, èr parintii sè-si veda cheltuél'a si jertfele sedarnicite. Si intre atari imprejuràri sè mai aiba poporulu aplecare spre a-si dà copiii la scòla!

Apoi inca un'a despre scolele medilòce. Limb'a romana este in aceste scòle numai suferita. Ba in gimnasiulu gr. or. din Suceva a ajunsu obligarea limbei romane, ca obiectu de invetiamentu, a fi batjocura, dispensandu-se de invetiarea ei cine numai voiesce. Vorbescè lumea cà inaltulu consiliu scolaru alu tierèi nu resolve nimicu mai rapede si mai bucuròsu, de câtu multe dispensàri de limb'a romana, precum si cà studintii ce capeta din acestu obiectu sèu ascèpta vr'o nota nefavorabile, ceru dispensarea si o cupeta indata, chiar si càtra finea semestriului, ba ce e mai multu, cà fiulu parochului ruteanu din Suceva — carele, per parenthesin, se servesce de o bisericà romana, concesa unitilor straini prin bunetatea romanescà — fù dispensatu pe ba sea a motivàrii tatane-seu: cà limb'a si nati'a romana nu are viitoriu!! —

Asià dara sistemulu politicu este caus'a principale, cà scól'a la noi nu este pentru noi, cì in contra nòstra. Si cu tôte aceste guvernulu aru fi indatoritu, daca nu din privirile indegetate mai susu, a observà celu putinu articulu XIX. alu legiloru fundamentali de statu din 21 Decemvre 1867, si sè faca a fi observatu chiaru in interesulu statului!

Sè vedemu insa ori de numai sistemulu singuru este vin'a acestei impregiuràri triste si a acestei nedreptàti colosali?

(Va urmà.)

De sub promontoriulu Siriei, mart. 76.

(Este la rondulu seu, cà membrii scaunului protopresviterale sè nu jie alesi din sinulu Sinodului protopresviterale?) Acést'a este o cestiune, care celu pucinu dupa mine, merita a se sulevà prin diuarie; si facendu acést'a pòte cà ne am potè feri de unele banuele ce cu timpulu ivindu-se in sinulu autonomiei nòstre bisericesci, vor sè provòce pana si mari scaderi si perderi pentru venitoriu. Mai in dilele trecute si la noi, ca si in totu loculu din eparchia, s'au constituitu adeca membrii din cleru, in Sinodu protopresviteralu, si fòrte m'am miratu candu intielesèi prentensiunea, cà membri scaunali, in urmarea unei propuneri facute chiar din partea presidiului, nu potu, si nu este consultu a fi alesi in sinodulu protopresviteralu. Poftimu! Cine a mai vediatu asià logica? Sè se eschida din Sinodu acei individi, cari formèdia forulu de prim'a instantia in eparchia si cari sunt alesi pe vietia in scaunu! Se cautàmu inse prin o analiza scurta, cà ce este Sinodulu si apoi si scaunulu protopresviteralu in eparchia? Astfeliu cercetandu, pòte cà vom ajunge la adevèrulu opiniunei, care celu pucinu eu o sustienu cu firmitate. — Sinodulu protopresviteralu, (in o tertialitate,) adeca este essenti'a alèsa din preotimea tractului prin insasi preotimea intrèga, acei pucini din ea, cari sunt chiamati a judecà obiectele de administratiune bisericescà, scolaria si fundatiunale, si apoi a nisui pentru sustienerea vediei si autonomiei bisericesci. Standu treb'a astfeliu este in vederatu cà in ast'a corporatiune vinu alesi cei mai eminenti preoti ai tractului. Si acum intrebu: este logicu, este ratiunale, ca membrii scaunali, fruntea preotimei din tractu, sè fie eschisi din sinodulu protopresviterale? Eu cugetu ca sinodulu protopresviteralu dà din sinulu seu contingentulu recerutu la scaunulu si la comitetulu protopresviteralu din cleru, era nu din preotii aceia, cari nu sunt alesi in sinodu, pentru cà acést'a ar fi o absurditate. Nu este de lipsa, nu este permisu ca sè se intemple astfeliu de alegere, pentru cà atunci ne-am abate dela liter'a statutului, care dice: cà sinodulu protopresviterale este representat'a preotimei, adeca vrè sè dica, cà in Sinodu toti preotii tractului sunt representati; prin urmare membrii scaunului si ai comitetului protopresviteralu trebue sè se alèga din preotii tractului cari in Sinodulu protopresv. sunt representati, firesce in o tertialitate. —

Am scrisu acést'a observatiune, pentru ca si eu atát'a datorescu causei. De parte sè fie in sa de mine acelu propusu, ca sè vatemu pre demnulu nostru protopresviteru prin acést'a; astfeliu de intentiune este pré departe de mine; càci pré bine cunoscu meritele d-lui protopopu ce le-a càscigatu pe terenulu bisericèi si alu scòlei natiunali, trecutulu si presentele i sunt martori fatigielorù sale! Acést'a observatiune a mea fie deci numai o intrebare càtra cei competinti; deca se va resolve inse pe alta còrda — atunci me rogu de iertare!

Unu membru scaunale.

totindeni sunt alesi totu numai ei, prin presiunea presentiei si autoritatii loru oficiali. Dlu Eppu alu Aradului si cu Consistoriulu seu, dorindu a scuti pre protopopi de acesta imputatiune seu suspiciunare, n'a lasatu nici pre unulu de comisariu presiedinte alu colegiului electorale in districtulu seu, ci ii-a delegatu prin alte districte, resp. cercuri electorali mai indepartate. Este curatu numai intru interesulu vediei si autoritatii acelorasi.

Despre rezultatulu alegerilor pentru sinodulu eparhiale din Caransebesiu,

pona in momentu n'avemu decatu ceste pucine aretari:

In cerculu *Bocsiei*: preotulu *Vas. Nemoianu*, ér laicii: *Stef. Antonescu* si *I. Nemoianu* profess.

In cerculu *Buziasului*, laici: *C. Brediceanu* adv. si *I. Marcu*, invetiatoriu.

In cerculu *Ciacovei*: preotu — protop. *Seimanu*; laici: assess. referinte *A. Damaschinu* si notariulu comun. *Tr. Gaitia*.

In cerculu *Cosiavei*: preotu *Nic. Popoviciu*; laici: *Ant. Mustetiu*, invet. si *I. Bartolomeu*, secret. consist.

In cerculu *Fagetului*: preotu — protop. *A. Ioanovicu*; laici: *Dr. Eug. Mocioni* si adv. *Cor. Brediceanu*.

In cerculu *Iamului*; laici: *Vic. Babesiu*.

In cerculu *Oravitiei*: laici: *Dr. Victore Babesiu*, assistentu de professura la Univers. Pestana, si *I. E. Tieranu* comerciante.

In cerculu *Recitiei*: preotu *Pocreanu*; laici *Sim. Manguica*, adv.

In cerculu *Jebelului*: preotu — protop. *Al. Ioanovicu*; laici: *Stef. Ioanovicu* adv. si *Dragonescu*, oficialu finant.

Ni se asigura, ca participarea poporului la alegere a fost forte zelosa; nu totu asiá a preotimei. —

Ceremu reporturi completatorie de prin toate partile. —

Dela svatulu tieriei.

In siedint'a Camerei Ungariei din sambat'a trecuta, 11 l. c. respunde presied. consiliului ministeriale, *C. Tisza*, la interpelatiunea ce i se indreptase prin dep. serbu *M. Politu* inca cu o septemana mai nainte, si anume cu privire la cestiunea orientala.

Marele nostru liberale premise in responsulu seu, ca nu afla de lipsa se reflecte in speciale la cuventarea, cu care si-introduse *M. Politu* interpelatiunea; insemna inse peste totu ca Ungaria nu are cauza a nutri antipatie facia de Serbia, si nici nu nutresce; desaproba apoi ca *Politu* numise *vagabundi immigrati si respanditori de scornituri* pe magiarii ce se afla prin fost'a granitia militare in servitiulu statului; si in urma incredintia ca are cunosciintia, cumca poporulu din fostulu confiniu militar, si in speciale celu serbu, defeliu nu e asiá dupa cum ar trebui se-lu credia omulu judecandu-lu dupa unii individi ce-lu reprezenta in Camera, si asiá-dara stepanirea n'are se se tema de elu, ma chiar de ar fi casti uniti reprezentanti ai sei, nici atunci nu are guvernulu cauza a se teme!

In urm'a acestoru premise se incerca apoi min. presied. se respundia la cele patru intrebari ce i pusesse *Politu*.

Cele de antaiu doue intrebari: „datu-si-a guvernulu magiaru consentimentulu la cunoscut'a nota *Andrássy-ana* cu privire la introducerea de reforme in imperat'a turcesca, si aproba deci elu acestu principiu de amestecare in afacerile interne ale Turciei?“ — min. nostru le respunde intr'un'a, dar se feri forte a dá respunsu directu. Elu mai antaiu accentua adeca, ca guvernulu magiaru si-cunoscce drepturile si detorintiele sale cu privire la conducerea afaceriloru esterne ale monarchiei nostre,

cari inse nu consistu in *aca*, ca singuratecele note diplomatece se se edige in comune, ci numai intr'aceea ca guvernulu se-si esserce influint'a sa legale asupra rectiunii in politic'a esterna. Dupa aceea laose apoi, ca cunoscut'a nota *Andrássy-ana* este eflussulu contielegerii poteriloru europæ cu scopulu de a sustiene pacea in Europa, sasta directiune in politica convenindu si guvernulu magiaru, acest'a o spriginesce; aci ise intona, ca reformele propuse de *András* sunt numai unu svatu, datu Turciei in interesulu pacii europene, si prin urmare ele nu se pot numi intrevenire si amestecare in afacerile iterne ale Turciei.

La a trei-a intrebare: „ce pusestiune intentionedia guvernulu magru se ide facia de eventualitatea de a nu scoede pacificatiunea, si prin urmare candu escol'a va lua dimensiuni mai mari si va ntra in actiune si Serbia?“ — dlu *Tisza* respunde inca si mai indirecte, decatu la cele de antaiu doue intrebari. Elu dise adeca, ca atre eventualitate e forte pucinu probavera, d ora ce precum se inielara in trecutu, asiá se vor inielá si in viitoriu cei ce calcula a ajunge ca contielegerea poteriloru europene se nu se mai pota afirma, si de ca ce nu se pote presupune, ca cei ce condua afacerile Serbiei, ar poté se alunece pe o cae contraria contielegerii poteriloru europene, si asiá se-si puna tier'a in opusetiune cu intentiunile aceloru poteri; de sar templá inse tushi, ca se obvina atare eventualitate: atunci guvernulu magiaru va lua in fact'a acestei eventualitati o pusestiune ce i va prescrie interesulu binepriceputu alu intregii monarchie si alu Ungariei in specie.

La cea din urma intrebare: „intemplatu-s'a vr'o contielegere si statorire intre guvernulu magiaru si celu austriacu cu privire la re'ntorcarea in patria-si a crestiniloru refugiti din Turcia pe teritoriulu Austro-Ungariei?“ — min. presied. respunde, ca in acestu obiectu nu e lipsa de nici o contielegere si statorire, duple ce din inoziti natura lucrului se precepe, ca refugiatii numai pan'atunci potu se astepte ajutorire, pana ce nu li e cu potentia se se re'ntorca impuniti in patria-si, precum apoi éra si din natur'a lucrului se pricepe, ca refugiatii, catu ce li se dá ocaziunea de a se re'ntorce in patria impuniti, trebuie se profite de ea; ér facia de acestea accentua apoi min. nostru ca Austro-Ungaria fece pré din destulu cerintieloru umanitarie cu privire la refugiatii de sub intrebare, de aci nainte inse nu li se mai pote dá ajutorire, mai alesu ca acu potu se se re'ntorca in patria-si nunumai impuniti, dar chiar fiindu-li asecurate avantagie, atatu pentru ca se-si pota re-incepe lucrările economice, catu si pentru a-si re-edificá locuintiele. In urma mai intona min. presied. si aceea, ca chiar in detrimentulu refugiatiloru lucra deci dara cei ce ambla a-ii svatuf se nu se re'ntorca inca in patria-si. —

Acestu respunsu ceru apoi dlu *Tisza* se-lu iee Camer'a la cunosciintia; dar *M. Politu*, din consideratiunea ca nu i s'a datu respunsu directe la intrebarile ce pusesse ministrului presied. luá apoi cuventulu pentru a dechiará, ca nu primesce acestu respunsu.

In reflessiunile sale, dlu *M. Politu* premise, ca desi — dupa cum forte bine accentua *Dr. Unger* in Senatululu imperialu din Viena — opusetiunea pote se fie si mai cu patema in vorbirile sale, dar portarea parlamentaria a guvernulu facia de opusetiune trebuie se fie totu de a un'a moderata, totusi in parlamentulu Ungariei portarea guvernulu facia de opusetiune, si in specie facia de deputatii natiunalitatiloru, este chiar contraria; de aceea inse *Politu* totusi nu va se urme esemplulu dlui *Tisza*, ci simpluminte i spune numai, ca in interpelatiunea sa n'a vorbitu de magiarii vagabundi ce sunt in servitiulu statului prin fost'a granitia militare, ci a vorbitu de totu soiulu de omeni vagabundi prin fost'a granitia militare si scornitoci de neadeveruri, apartiena aceia ori-si-cari natiunalitati. —

Dupa acestea reflecta apoi dlu *Politu*, ca elu prin prim'a intrebare din interpelatiunea sa n'a voitu altu-ceva, decatu, se se constate ca intr'adeveru Ungaria are dreptulu a esserce influintia in afacerile esterne si ca afacerile esterne nu sunt numai de competint'a delegatiuniloru, ci si de a parlamentulu Ungariei. In urm'a acestoru a continua dlu *Politu*: Min. presied. ni spune, ca not'a lui *Andrássy* nu este amestecare in afacerile interne ale Turciei, de ora ce prin acea nota se recomanda Turciei numai svaturi; eu inse lu-rogu se faca distinctiunea, ca asiá ceva pote se faca unu statu candu essistu diferentie si controverse intre alte doue staturi, dar nici decatu nu pote se pasiesca unu statu cu atari bune oficiuri intru a impacá unu statu cu supusii sei. Apoi de altmentrea intrega not'a *Andrássy-ana*, prin spressiunile in care e redesa, areta ca aci nu e vorb'a de svaturi, ci de adeverata amestecare in afacerile interne ale Turciei, ceea ce se vede si din imprejurarea ca min. de esterne alu Turciei dechiará, ca nu pote se se lase in o analiza a cuprinsului notei de sub intrebare, ci fiindu convinsu despre bunele intentiuni ale poteriloru, ele se conlucre deci la pacificare. Si din acestea se vede, ca Porta otomana nici nu-si bate capulu cu reformele, ci doresce numai se o ajutore poterile intru a linisci odata pe crestini! — La a trei-a intrebare, adause apoi dlu *Politu*, min. presied. mi-a remasu cu totulu detoriu cu respunsulu; ér cu privire la respunsulu dela intrebarea a patr'a am se insemnu, ca Austro-Ungaria este avisata se ajutore pe refugiatii, si inca nu numai din punctu de vedere umanitariu, ci si pentru ca maioritaea poporatiunii acestuiu statu este rudita cu acei refugiatii, cari nu potu se se intórne in patria-si, caci Turcii ii tragu in tiepa si ii omora.

In urm'a tuturoru acestoru a adause *Politu*: „Eu am interpelatu in interesulu tieriei, si voiu numai se mai observu la fine, ca noi Serbii suntemu in minoritate aci in Ungaria si prin urmare nu potemu a prescrie vr'o directiune in politica, dar cu tote acestea intre anumite imprejurari avemu se jocamu o rola insemnata, caci viitorulu Ungariei nu e in Occidente, ci in Oriente, ér noi Serbii si Croatii suntemu medilicitorii cei ce legamu Ungaria cu Orientele; de aceea este deci consultu, ca intre magiarii si noi se domnesca pretenta, ceea ce aterna inse dela dvóstra.“ In fine apoi dechiará *Politu*, ca nu e multumitu cu respunsulu ministrului.

Dupa *Politu* luá éra si *Tisza* cuventulu si reflecta, ca Ungaria doresce se traiesca in amicia atatu cu Serbia, catu si cu tote celelalte state europene; dar intre poporele de sub coron'a magiara nu pote fi vorb'a de relatiuni de amicia, ci de detorintie, cari ori de buna voia si cu insufletire, ori de nevoia si cu sila trebuie se-si le implinesca fie-care. —

Camer'a in urma, afara de 2—3 deputati, cu mare maioritate luá respunsulu lui *Tisza* la cunosciintia. —

„Il pittore Nicola Popescu.“

Dilele trecute, unu amicu alu nostru din Italia, scriindu-ni o lunga corespundintia despre impresiunile ce facura asup'a sa ca Romanu, tristele sciri ce i sosira din tote partile Daciei Traiane, despre sfasiarile, ne'ntielegerele, fatalitatile de cari este astadi atatu de cumplitu cercetata cea mai ilustra colonia a divului Trainu, — comunicatiuni de cari vomu profitá la cea mai de aprópe ocaziune, — cu o cale din *Florentia* ni tramite unu nru, nrulu din 21 sept. 1875 alu diuariului literariu, economicu, artisticu si teatralu „*L'Italia Artistica*“, care publicandu biografiele artistiloru moderni celebri, in acelu nru, sub titlulu ce puseramu in fruntea acestuiu articlu, apretiucesce talentulu, operele, meritele unui fiiu atitu de distinsu alu poporulu romanu.

Biografia începe cu magulitricile cunoscute:

„Pictorele *Nicola Popescu*, academician roman, nascut in provincia Banatului din Ungaria, este unul dintre acei artisti straini, ce si-au facut *Roma* de a doua patria a lor, si marescu lustru Cetatei eterne, eluptandu lauda si reconoscinta prin operele lor, inca si peste locurile lor de nascere.“

Apoi vine a-i cita si redica si incunună cu lauda si admiratiune productele capu de opera ale talentului sau si artii sale, produse despre cari foia noastra pururia a luat notitia, atragendu atentiunea lumii romane asupra lor.

Două momente cetim in acesta biografia critica, cari deschilnitu ne interesedia si de cari deci cu multa placere luam pre scurtu conosciinta.

Antaiu: Organulu italianu de specialitate, amentindu de „*Cersitoriulu*“ („*Un Mendico*“,) lui *Popescu*, opu ce la timpul sau a constituit unu „*evenimentu de dia*“ in *Roma*, ni spune, ca acestu opu multi invidiosi din Ungaria si Romania l-au numitu „*Capu de opera alu vre-unui anticu autore*“, adeca — sciti, furatu de dlu *Popescu*, pre candu in Italia tota lumea artistica scie ca este opu modernu alu dlui *Popescu*, conoscendu si originalulu viu, pre mendiculu de 88 ani, carele cersindu pe strade elemosina, cu pelari a sa turtita, a facutu profund a impresiune in artistulu romanu, de lu-portreta spre uimirea tuturor!

Cata onofe acesta reconosciinta pentru dlu *Popescu* si totu o data pentru natiunea romana!

Adoua: Organulu italianu de specialitate din Florentia ia notitia critica si lauda nespusu picturele d-lui *Popescu* prin bisericile romane, cari si dupa noi potu fi, ba trebuie se fie cu timpul, nu numai nutritorie de pietate in anele crestinilor, dar totu d'o data creietorie de gustu bunu in poporu si de indemnu la arte si cultura.

Dupa reportulu nostru mai susu amentitu, dlu *Nicola Popescu* mereu se afla in *Roma*, locuindu casi pona aci; *Vicolo Spagnoli* 29.

Dare de sēma,

Institutulu „Albina“ din Sibiu si Reuniuniloru invetiatoresci din Ungaria si Banatu.

Pe temeulu publicatiunei, resp. planulu de impartire din nrulu 56 de anu alu Albinei si a rectificarii, urmate in nrulu 57, sum'a de 200 fl, ce prin Adunarea generale de anu a Actionariloru Institutulu de creditu si de economii „*Albina*“ a fost votata pe sem'a Reuniuniloru invetiatoresci romane din Ungaria si Banatu si a fost trimisa Redactiunei acestei foi pentru impartire, — dupa-ce in contra planulu de impartire, publicatu in mai susu citatii nrii nu ni s'a prezentatu nici o esceptiune, am aflatu cu cale a essecuta impartirea asiā:

1. Pe sem'a Reuniunei invetiatoriloru din diecesea Caransebesiului am espedatu la adres'a d-lui *Martinu Tiapu*, docente in Fisesiu, ca presiedinte alu acelei reuniuni, sum'a de fl v. a. 66.

2. Pe sem'a Reuniunei generali a invetiatoriloru din diecesea Aradului, am espedatu la adres'a d-lui *Petru Popoviciu*, docente in Aradu, ca cassariu alu acelei reuniuni, sum'a de fl v. a. 50.

3. Pe sem'a Reuniunei invetiatoriloru din protopopiatulu Lipovei, am espedatu la adres'a d-lui *I. Tuducescu*, invetiatoriu in Lipova, ca presiedinte alu Reuniunei, sum'a de fl v. a. 30.

4. Pe sem'a Reuniunei invetiatoresci din cercurile inspectorali Temesiu-Vinga, am

espedatu la adres d-lui *Emer. Andreescu*, invetiatoriu in bregseu, ca presiedinte alu acelei reuniuni, sum'a de fl v. a. 26.

5. Pe sem'a Reuniunei invetiatoriloru Satumareni, am espedatu la adres'a parintelui protopopu *Vulcanu* la Leta-mare, sum'a de fl v. a. 10

Mai resta sm'a de fl v. a. 20, destinata Reuniunei invetiatoriloru din districtulu Cetatei de pra, pre care nu scimu inca, la ce adres'a o espedamu, si in care privintia rogamu rin acest'a a ni se face aretare competent.

Astfelu au enitu sub impartire 202 fl; plusulu de 2 florecum si spele espeditiunei impliniru-se din interesele 5 procentuali, ce nis'au solvitu pentru cateva luni, catu fusesu banii depusi in Cass'a de economii.

Rogamu a selva acestu reportu publicu spre sciintia de toti pre cari ii privesce.

V. Babesiu.

Marcovetiu in Banatu, 2 martiu v.

(*Multiamita ea mai aduncu sentita*.) Vinu onorabile Redactiune a aduce prin colonele foi Dvoste, in numele Comitulu nostru parochiale, Ilustritatei sale, pre santitulu parinte Ippu alu Caransebesiului *Ioane Poparu*, pentra indurarea ce a aretatu in timpu de mare ipsa catra acesta comunitate.

Dlu Eppu, des precum pre bine scimu, in acesti timpi greitocmai asiā este incurjaturu de lipse si nevoi casi ori-care altu cetatianu, totusi luandu in gratiosa consideratiune, ca comunitatea noastra bisericasca, prin anii rei, prin grele conditiuni de rescumperare de la ierarchia serba, apoi prin edificarea santei biserice si prin sustinerea dupa tota curvintia a scolii, a devenitu in mare seracia si lipsa de bani, restantia de 4 ani a competitiei sale conventionali, in suma de 156 fl 28 cr, s'a induratu a o ierta, resp. a o dona comunei. Acesta parintesca gratia a Pre santei sale a miscatu anele tuturor credintiosiloru si le-a implutu de multiamita si reconosciinta, redicandu o mare grige de pre ele! Bucuri'a comuna, — candu ne vedemu ai nostri, cu biserica romana nationale destulu de frumosa, car'a este mandria celoru buni, — nu pote a nu se esprime si in publicu.

P. Istvanu, doc. ca not. alu Comit. par.

Publicatiuni tacsabili.

CONCURSURI:

Se deschide concursu pentru definitiv a implere a postulu invetiatorescu dela scol'a rom. ort. din *Zeldisiu*, inspectoratulu Iosasiului, de care sunt legate urmatoriele emolumente: a) in numerariu 170 fl v. a. b) in naturalie 16 cubule cereali, 1/2 granu, 1/2 papsioiu, c) 12° de lemne, d) 9 centinaria de fenu, e) cartelu liberu cu gradina de legume.

Cei ce voru reflecta la acestu postu, sunt invitati a-si ajusta recursurile lor: 1) cu atestatu de botozu, 2) de studiale preparatorie, 3) de preparandia, 4) de calificatiune, si 5) de conduita, dela concernintele inspectoriu scolariu cercuale; apoi intitulate comitetulu parochiale in *Zeldisiu*, a-le adresā inspectiunei scolari cercuali in *Iosasielu*, p. u. *Gurahoncz*, pana la 20 martiu vechiu a. c. in carea di se va tiena si alegerea.

Se mai cere dela concurenti, ca in decursulu tempulu premergatoriu alegerei se se presente in careva domineca ori serbatoria la sant'a biserica, spre a-si demustra desterita-

tea in cantu si tipicu si spre a se face cunoscuti poporulu.

Comitetulu parochiale.

In contielegere cu: Inspec-tiunea scolaria cercuale

2—3

Pentru postulu invetiatorescu dela scol'a confesionale romana din *Agadiciu*, protopresbiteratulu Oravitiei, Comitatu Carasiului, nearetandu-se la publicarea cea de antaiu nici unu recurente, se escrie de nou concursu, pana in 31 martiu a. c. st. v.

Emolumente suntu: 1) Salariu anuale in bani 300 fl v. a.; 2) 8 Metri de lemne in natura; 3) doue jugere de pamintu aratoriu; 4) unu jugeru locu seperatu estravilanu, aratoriu; 5) 15 fl v. a. pentru spelele scripturistice; 6) 10 fl. spelele pentru conferentie; 7) cartiru liberu, impreuna cu gradina pentru legumi.

Doritorii de a ocupa acestu postu, au a-si tramite recoursele, instruite dupa statutulu organicu, si adresate comitetulu parochiale, catra D. protopresbiteru *Iacobu Popoviciu* in Oravitia.

Agadiciu, in 16 Fauru 1876.

2—3

Comitetulu parochiale,
in contielegere cu d. protopresbiteru districtuale.

Devenindu vacante postulu de adjunctu invetiatorescu, langa invetiatoriulu veteranu *Ioanu Popa* din *Ticvaniulu micu*, prin acest'a se escrie concursu pana la finea lui martiu a. c. st. v.

Emolumentele suntu: 1) o suta si cinci dieci de floreni in bani; 2) 8 Metri lemne pentru incaldirea scolei; 3) 1 jugeru de pamintu aratoriu 1/4 jugeru gradina intravilanu si 1/4 jugeru estravilanu.

Doritorii de a competi la acesta statiune suntu avisati, ca pana la terminulu mai susu scriptu, se-si substerna recursurile lor, instruite cu testimoniile recerute si adresate Comitету parochiale, catre d. protopresbiteru *Iacobu Popoviciu* in Oravitia.

Ticvanu-micu, in 17. Fauru 1876.

1—3

Comitetulu parochiale,
in contielegere cu d. protopresbiteru districtuale.

1. Pentru statiunea invetiatoreasca din comuna *Susani*, protopr. Fagetului, se escrie concursu cu terminu de siesse septemane dela prim'a publicare. Emolumentele sunt: 75 fl. v. a. in bani; 10 meti de grau; 20 meti de cucurudiu; 50 lb. de sare; 75 lb. de clisa; 15 lb. de luminari, 8 orgii de lemne, si cartiru cu gradina de legumi. —

2. Pentru statiunea invetiatoreasca din comuna *Brazova*, in acelasu protopresbiteratu, cu terminu er de siesse septemane dela prim'a publicare si cu emolumentele: 300 fl. v. a. in bani, cartiru cu gradina de legumi.

3. Pentru statiunea invetiatoreasca din *Hauzesci*, totu in protopresv. Fagetului, de asemenea cu terminu de siesse septemane dela prim'a publicare, si cu emolumentele: 42 fl. v. a.: 10 metiu de grau; 20 meti de cucurudiu, 50 lb. de clisa, 50 lb. de sare, 12 lb. de luminari, 8 orgii de lemne, cartiru cu gradina.

Doritorii de a ocupa vreun'a din aceste statiuni, sunt avisati, recoursele lor instruate in sensulu statutulu org. bis. si adresate catra comit. parochiale, a le substerna subscrisulu protopresbiteru pana la terminele puse.

Comitetulu parochiale concerninti,
in contielegere cu:

Atanasiu Ioanoviciu, mp.
protopresbiteru.

3—3